

Streszczenie

Origo gentis Romanae.

Starożytna narracja historyczno-mityczna o początkach narodu rzymskiego

Celem niniejszej dysertacji jest próba zdefiniowania tego, co dla antycznych anonimowych elit imperium rzymskiego pozostawało istotnymi punktami stałymi, co zaś zmiennymi, w budowanej i uznawanej przez wieki wspólnej tradycji o rzymskich pierwocinach. Autorka koncentruje się na ponadczasowych walorach tradycji o mitycznych początkach Rzymian, próbując wskazać w niej to, co uniwersalne i ważne w różnych momentach historycznych. Autorka przeprowadza analizę problematyki „pamięci” o rzymskiej genezie w oparciu o treść świadectwa, które, jak się przyjmuje, funkcjonowało w IV wieku n.e., pt. „Origo gentis Romanae” jako utworu będącego swego rodzaju *exemplum* prezentującym pewne mityczne opowieści, zwyczaje czy obrzędy związane z wczesnymi dziejami Rzymian, obecne w tradycji rzymskiej, które mimo upływu lat, nie straciły na aktualności. Ze względu na szeroki zakres przedmiotu poddawanego analizom, skupia się na przedstawieniu wybranych kwestii, związanych z mityczną chronologią, pierwotnymi zwyczajami, wartościami i tradycjami (także religijnymi) oraz pamięcią o wielkich postaciach, których czyny doprowadziły do powstania Rzymu i zdefiniowały jego byt. Te wątki znane były społeczności rzymskiej za sprawą takich utworów, jak na przykład „Origo gentis Romanae”.

Niniejsza rozprawa ma charakter problemowy, składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów zarówno teoretycznych, jak i analitycznych oraz z zakończenia i bibliografii. We wstępie przedstawiono założenia dotyczące podejmowanych analiz, ich zakres treściowy i czasowy, a także dotychczasowy stan badań nad opracowywanymi przez autorkę zagadnieniami oraz podstawowe informacje związane z „Origo gentis Romanae” jako świadectwem bazowym dla przedstawionych w dysertacji kwestii.

Pierwszy i drugi rozdział pracy poświęcone zostały zagadnieniom teoretycznym. W rozdziale pierwszym pt. „Pamięć, genealogia i mit w świecie antyku” autorka przedstawia, jak starożytni postrzegali kategorię pamięci, co było dla nich godne zapamiętania w tradycji rodowej i państwowej oraz w jaki sposób kultywowali pamięć o przeszłości. Charakteryzuje także kulturę oralną oraz piśmienną, za pomocą których podtrzymywano pamięć o

prapoczątkach. Ponadto, przywołuje różne typy mitów genezy funkcjonujących w obu kulturach, ze szczególnym uwzględnieniem mitu praojca założyciela. Rozdział drugi pt. „Mityczna genealogia Rzymian w okresie Cesarstwa” zawiera ogólną charakterystykę podań o początkach narodu rzymskiego, obecnych w literaturze antycznej, z uwzględnieniem postaci kluczowych dla wczesnych dziejów Rzymian – Eneasza i Romulusa. W tej części pracy, autorka przeprowadza analizę kategorii rzymskiej pamięci o przodkach w wymiarze prywatnym i publicznym. Podejmuje także kwestie tradycji rodzinnej i sposobów jej pielęgnowania.

Rozdziały trzeci, czwarty i piąty mają charakter analityczny. Przedmiotem przeprowadzanych w nich analiz jest treść „Origo gentis Romanae”. W trzecim rozdziale pracy pt. „Chronologia mityczna i bohaterowie wczesnych dziejów Rzymian w ‘Origo gentis Romanae’” autorka przywołuje główne cezury w dziejach Rzymu, obecne w OGR i zestawia je z chronologią mityczną wczesnych dziejów Rzymu, znaną z innych wybranych świadectw literackich. Autorka analizuje też sylwetki boskich, heroiczych i ludzkich protagonistów w dziejach Rzymian oraz podejmowane przez nich działania, by określić udział poszczególnych bohaterów w kształtowaniu się rzymskiej wspólnoty. Czwarty rozdział niniejszej rozprawy, pt. „Mit, historia i symbolika w ‘Origo gentis Romanae’” stanowi połączenie dwóch aspektów narracyjnych tegoż źródła: mitycznego i historycznego. Przedstawiono w nim kwestie dotyczące dziedziczenia władzy królewskiej i jej symbolami. Poddano analizie zagadnienia związane z początkami rzymskiej *polis* oraz szczególnie istotnymi w dobie antyku *virtutes Romanorum* oraz z wzorcami osobowymi Rzymian, które zostały uwzględnione w OGR. Autorka przywołuje również doniosłe momenty z dziejów narodu rzymskiego ukazane w tym świadectwie literackim. W piątym rozdziale dysertacji, pt. „Konstruowanie wizerunków bohaterów i opisywanie ich przygód – wtórność i oryginalność ‘Origo gentis Romanae’” autorka dokonuje próby rekonstrukcji korpusu mitycznego, wykorzystanego do stworzenia OGR, by móc ocenić skalę erudycji oraz oszacować oryginalność tego utworu na tle innych antycznych przekazów o początkach Rzymian i Wiecznego Miasta. W treści tego rozdziału znajduje się zestawienie autorów i źródeł wskazanych w OGR jako potencjalnego zbioru, z którego korzystano do konstrukcji narracji w „Origo gentis Romanae”. W tym miejscu pracy, autorka przeprowadza analizę portretów wybranych postaci, czyli Askaniusza, Rei Sylwii i Remusa – celem ich zestawienia z szerzej utrwalonymi obrazami tych bohaterów, funkcjonującymi na kartach dzieł innych autorów i ukazania sposobu prezentowania poszczególnych elementów opowieści o mitycznych dziejach Rzymian, zawartej w OGR.

Szósty, a zarazem ostatni rozdział pracy, pt. „Renesans zainteresowań mityczną przeszłością Rzymu w epoce późnej”, poświęcono na selektywny opis obecności mitycznych opowieści na temat rzymskich pradziejów w ideologii imperialnej oraz w twórczości literacko-artystycznej doby późnego Cesarstwa. Autorka zwraca w nim uwagę na to, które elementy opowieści mitycznych w tym czasie wykorzystywano, a także wskazuje potencjalne przyczyny, dla których po nie sięgano. Treści te stanowią ogólne tło, wprowadzające do znajdującego się w ostatniej części rozprawy zestawienia mitycznych epizodów zawartych w bazowym dla podejmowanych przez autorkę analiz „Origo gentis Romanae” ze wzmiankami zawartymi w innym świadectwie datowanym na IV wiek: „Origo gentis Romanorum”, którego treść obejmuje czasy od rządów mitycznego Pikusa, aż do upadku i śmierci cesarza rzymskiego Licyniusza. Zestawienie OGR oraz „Origo gentis Romanorum” uwypukla fakt, iż w okresie późnym nadal żywe było zainteresowanie najdawniejszymi dziejami Rzymu, które przejawiało się np. w dążeniu do wykazania – w skrótowej formie – mitycznej genealogii Rzymian oraz historii o ich początkach. W zakończeniu niniejszej dysertacji przedstawiono wnioski z przeprowadzonych przez autorkę analiz, które jednoznacznie wskazują, iż pewne elementy mitycznej przeszłości, takie jak: mityczna chronologia, sylwetki praojców Rzymian – Eneasza i Romulusa, pierwotne zwyczaje, obrzędy religijne, genealogia Rzymian przez stulecia uznawano za konstytutywna dla tej wspólnoty a zainteresowanie rzymską genezą było widoczne jeszcze w czasach późnego Cesarstwa, czego przykład stanowi m.in. funkcjonowanie wówczas takich świadectw jak „Origo gentis Romanae”.

Summary

„Origo gentis Romanae”.

Ancient Historical and Mythical Narration about the Origins of the Roman Nation

The aim of this PhD dissertation is an attempt to define what was the crucial, constant and variable point for ancient, anonymous elite of the Roman Empire in the common tradition about Roman origins that has been built for ages. The author concentrates on timeless advantages of the tradition about mythic Roman beginnings trying to show what is universal and crucial in different historical moments. The author also analyses the problem of "memory" about Roman genesis based on certificate's content from the fourth century AD entitled "Origo gentis Romanae". This piece of work was a kind of example presenting some mythic stories and customs connected with the early history of Romans. The customs and stories are the same until these days. The author concentrates only on chosen issues connected with mythic chronology, early customs, values, traditions (also religious) and memory about great characters whose actions caused the creation of Rome and defined its existence because of the wide range of the the topic that is analysed. These stories were known in the Roman society due to such piece of work as "Origo gentis Romanae".

This dissertation has a problematic nature. It consists of introduction, six chapters (theoretical and analytical), conclusion and bibliography. The introduction presents the assumptions of chosen analysis, its content scope and temporal scope. It also shows previous state of research related to issues and basic information connected with "Origo gentis Romanae" as the basic evidence for presented points in this dissertation.

The first and the second chapter of this dissertation are devoted to theoretical issues. In the first chapter entitled "Memory, genealogy and myth in the world of antique" the author presents how the ancient people perceived the category of memory. The chapter also includes what was memorable for them in the ancestral and state tradition and how did they cultivate the memory about the past. The writer also characterizes the oral and literate culture by which the memory about beginnings was maintained. The author also presents different types of myths that are leated to genesis functioning in both cultures with particular reference to the myth of forefather. The second chapter, entitled "Mythical genealogy of Romans in the empire period"

includes general characteristics of myths about the beginnings of the Roman empire which were the part of antique literature including two crucial characters for the early history of Romans – Aeneas and Romulus. In this part of dissertation the author presents the analysis of category about Romans memory about ancestors in private and public dimension. The writer also shows the issues of family tradition and the ways of its care.

The third, fourth and fifth chapter have an analytical nature. The subject of its analysis is the content "Origo gentis Romanae". In the third chapter entitled "Mythical chronology and characters of the early Roman history in 'Origo gentis Romanae'" the author presents main caesuras present in OGR in the history of Rome. The writer also compares the caesuras with the mythical chronology of the early history of Rome known from other chosen literature sources. The author also analyses the figures of gorgeous, heroic and human protagonist in the history of Romans and actions undertaken by them to determine the participance of individual characters in forming Roman community. The fourth chapter of this dissertation entitled "Myth, history and symbolism in 'Origo gentis Romanae'" is the connection of two narrative aspects of its source: mythical and historical. The issues of inheriting the royal authority and its symbols were presented in this chapter. The problems related to the beginnings of Roman state, virtutes Romanorum especially crucial in the era of antiquity and the personal patterns included in OGR were analysed by the author. The writer shows crucial moments of the Roman history shown in this literature. In the fifth chapter of this dissertation entitled "Constructing the images of the characters and describing their adventures – secondariness and originality 'Origo gentis Romanae'" the author makes reconstruction attempts of the mythical corpus used to create OGR to evaluate the scale of erudition and to assess the originality of the work on the background of other antique messages about origins of Romans and Eternal City. The list of authors, sources indicated in OGR as the potential set which was used to construct the narration in "Origo gentis Romanae" are the part of this chapter. In this part of work the author analyses the potraits of chosen characters: Ascanius, Rhea Silvia and Remus – to compare with wider established images of this characters functioning on the cards of work of other authors and to show the way of presenting individual elements of the mythical tales about history of Romans included in OGR.

The sixth chapter of work which is the last entitled "The renaissance of interests of mythical past of Rome in the late era" was devoted to selective presence description of mythical stories about Roman prehistory in the imperial ideology and in literary-aristocratic creativity late empire day. The author concentrates on the elements of the mythical stories which were

used in that time. The writer also describes the potential causes of using these elements. The contents constitutes the general background introducing to the last part of dissertation of the list of mythical episodes included in base for undertaken analysis by the author "Origo gentis Romanae" with mention included in other certificate from the fourth century: "Origo gentis Romanorum", which content includes the times of Picus lordship until to the fall and death of Roman emperor Licinius. The comparison of OGR and "Origo gentis Romanorum" shows the fact that in the late history the interest of the old history of Rome was still present. This interest manifest itself in for example trying to show – in abbreviated form – mythical genealogy of Romans and history about its beginnings. The last part was concluded on the basis of conducted analysis that clearly denotes, some parts of mythical past such as: mythical chronology, figures of Roman forefathers – Aeneas and Romulus, primary customs, religious ceremonies, the genealogy of Romans has been considered as constitutive for this community and the interest of Roman genesis was seen in the time of late empire, for example functioning such certificates as "Origo gentis Romanae".